

TURIZM XIZMATLARI SOHASINI RIVOJLANTIRISH JARAYONINING TIZIMLI TAHLILI VA ALGORITMI

Xoliqova Manzura Qoyirovna

*Toshkent Davlat Agrar Universiteti “Axborot tizimlari va texnologiyalari”
assistenti,*

Xakimov Farrux Farxod o’g’li

*Toshkent Davlat Agrar Universiteti Turizm (agroturizm) yo’nalishi 23/150-
guruh talabasi*

mel.: +998934758834, manzuraxoliqova37@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada turizm sohasidagi hozirgi holatlar tahlili, turizm sohasidagi bo’layotgan jarayonlarini matematik -iqtisodiy imodellarini ishlab chiqish muammolari keltirib o’tilgan. Turizm sohasidagi jarayonlarni rivojlantirish va tahlil qilishninb bir qancha bosqichlari aytib o’tilgan. Turizm ob’ektlari va turizm xo’jalik yurituvchi sub’ektlarini algoritmi yaratilgan.*

Kalit so’zlar: *turizm, ob’yekt, sub’yekt, axborot, dasturiy ta’minot, jarayon, algoritmi, model, iqtisodiy model, dinamik model, optimallashtirish*

Bugungi kunga kelib, turizm xizmatlari sohasida ob’ektlarni algoritmlash va modellashtirishga yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish, O’zbekistonda bozor iqtisodiyoti vujudga kelgan sharoitda ularning faoliyatini tavsiflovchi yangi usul va modellarni yaratish muhim va dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi [8].

Shuning uchun mamlakatimizda milliy iqtisodiyotning ajralmas qismi sifatida turizm sohasining hozirgi holatini tahlil qilish va rivojlanishini prognozlash uchun mo’ljallangan matematik modellar va iqtisodiy modellar majmuasini ishlab chiqish bir qator muammolarni hal qilishni taqozo etadi [11]:

a) bozor sharoitida O’zbekiston milliy xo’jalik tizimida turizmni rivojlantirish xususiyatlarini o’rganish va mamlakatda turizmni rivojlantirishning asosiy muammolarini aniqlash, turizm faoliyati natijalarini tavsiflovchi ko’rsatkichlar tahlilini o’tkazish va turizmni rivojlantirishning asosiy omillarini aniqlash;

b) turizm sun’iy yo’ldosh hisoblari asosida turizm xizmatlari bozori bo’yicha statistik ma’lumotlarni boshqarishni takomillashtirish metodikasini ishlab chiqishva turistik xizmatlarga bo’lgan talabni bashorat qilish;

c) investitsion jozibadorlikni optimallashtirish modeli va uni amalga oshirish algoritmini ishlab chiqish;

d) iste’molchilarning xohish-istaklari modelini yaratish va turizm sohasida soliqqa tortish modelini ishlab chiqish;

e) turizm korxonasining dinamik modelini va uni amalga oshirish algoritmini ishlab chiqish, turizm industriyasi uchun axborot va dasturiy ta’minot tahlilini o’tkazish va turistik axborot markazini yaratishga integratsiyalashgan yondashuvni taklif etish.

Turizm bozori iqtisodiyotdagi o'zgarishlarga juda ham sezgir hisoblanadi.

Turizmni rivojlantirish holatini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, qayta qurish natijasida turizm sektori sezilarli o'zgarishlarga duch keldi. Masalan bularga misol qilib quyidagilarni olish mumkin :

- 1) turizm bozorini huquqiy tartibga solishni rivojlantirish;
- 2) turizm operatorlar , sayyohlik agentliklari uyushmalarining soni va ta'sirining ortib borishi;
- 3) turizm industriyasi uchun fan va ta'lim (kadrlar tayyorlash)ni faollashtirish;
- 4) turizm faolligi dinamikasining o'sishi;
- 5) turizm industriyasini shakllantirish.

Bo'lib o'tgan o'zgarishlarga qaramay, bozorning o'zini o'zi amalga oshirish va muvofiqlashtirish mexanizmini davlat va mintaqaviy darajada davlat tomonidan tartibga solish bilan rivojlantirish zarur [12].

Turistlar ehtiyojlariga xizmat ko'rsatuvchi ko'plab korxonalar ham moddiy ishlab chiqarish, ham noishlab chiqarish tarmoqlariga kiritilganligini ko'rish qiyin emas.

Turizm, turizm kompleksi korxonalari faoliyatining bir turi sifatida sub'ektlarning xilma-xilligi va soni bilan "turizm biznesi" tushunchasiga tengdir. Turistlar bir vaqtning o'zida turizm sub'ekti va turizm biznesining ob'ekti hisoblanadi [13].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xoliqova M.Q „Turizm faoliyati turlari va xizmatlari ma'lumotlar bazasini shakllantirish va boshqarish » TIQXMMIBF Professor-o'qituvchilar va talabalarning “XXI asr -Intellectual yoshlar asi ” shiori ostidagi Ijodkor yoshlar va innovatsion taraqqiyot” mavzusidagi “2019 yil -Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili” ga bag'ishlangan an'anaviy VI-ilmiiy-amaliy anjumani va uning doirasidagi ilmiy ishlar tanlovi hamda talabalarning innovatsion ishlanmalari yarmakasining to'plami
2. Xoliqova M. Q., , “Ko'p faktorli sayyohlik tizimida zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni ” УДК075 Suv va yer Resurslari ilmiy-ommabop Jurnal 1-son (2021 yil)
3. Xoliqova M. Q., “ Integrallashgan sayyohlik xizmati axborot oqimini boshqarishning konseptual modelini yaratish. ” Qarshi davlat universiteti akademik innovatsion fond oliy ta'lim tizimida masofali ta'limni joriy etishning texnik-dasturiy va uslubiy ta'minotini takomillashtirish istiqbollari respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi Qarshi - 2021
4. Xoliqova M. Q., “Sayyohlik jarayonlarini tashkil etishning konseptual tizimli modeli” <https://doi.org/10.5281/zenodo.7443021> Science and innovation international scientific journal volume 1 issue 8 UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337
5. Холиқова М.Қ., “Turizmni rivojlantirishda sun'iy yaratilgan ko'llar va dam olish maskanlarining roli” Актуальные вызовы современной науки XXIII Международная научная конференция 26-27 апреля 2018 г.Сборник научных трудов.
6. Xoliqova M. Q., “Matematik va ko'p faktorli modellar qurish uchun murakkab parametrlarni ishlab chiqish” Toshkent irrigatsiya qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash

muxandislari instituti Buxoro filiali, “Resurs tejankor qishloq va suv xo’jaligi texnikalarini yaratish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari 3-4 iyun 2021 yil

7. Куценко, Е.В. Обоснование актуальных дифференциаторов конкурентоспособности гостиничных предприятий / Е.В. Куценко // Торговля и рынок: научный журнал: Донецк, 2016. - Вып. № 2

8. Xoliqova M. Q., Sayyohlik innovatsiyalar modelining differensial tenglamalari. ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, SJIF 2022-2.889, 2023-5.384 ResearchBib IF: 8.848 / 2023Multidisciplinary journal of science and technology (international scientific researcher) (2582-4686) Volume-3,

9. special issue-6, December, 126-129 p.

10. Xoliqova M. Q., “Sayyohlik jarayonlarini boshqarish va tashkil etishda tizimning konseptual modellari va algoritmlari”, Международный конкурс научных работ , ООО “NP NATIONAL PUBLICATION” Лучшая научная статья 2023 года, 2-часть

11. Xoliqova M. Q., “Sayyohlik xizmat ko’rsatishni rivojlantirishda internet imkoniyatlaridan foydalanish omillari”, Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya “Yangi O’zbekistonda innovatsion tadqiqotlar”, O’zbekiston 2023, 21-yanvar

12. Xoliqova M. Q., “Sayyohlik jarayonlarini tashkil etish va boshqarish tizimi ma’lumotlar bazasi strukturasi yaratish” , “Ilmiy tadqiqotchilikning o’rni: muammo va yechimlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy -amaliy konferensiya, (2-qism)2023 y.

13. Van Truong N, Shimizu T. The effect of transportation on tourism promotion: literature review on application of the Computable General Equilibrium (CGE) Model. Transp Res Proc 2017